



**ΤΑΞΗ:** Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ  
**ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ:** ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ  
ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ  
**ΜΑΘΗΜΑ:** ΙΣΤΟΡΙΑ

**Ημερομηνία: Σάββατο 16 Μαΐου 2020**  
**Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες**

**ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ**  
**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

**ΘΕΜΑ Α1**

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α.** Η πρωτόγονη κατάσταση που επικρατούσε στο πιστωτικό σύστημα της Ελλάδας τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, ήταν αντίθετη με τις προθέσεις του ελληνικού κράτους.
- β.** Μετά τον Κριμαϊκό πόλεμο το Ρωσικό κόμμα βγήκε ενισχυμένο.
- γ.** Η πλειονότητα των αντιπροσώπων στην Εθνοσυνέλευση του 1862-1864 προερχόταν από τα ξενικά κόμματα.
- δ.** Η αγροτική αποκατάσταση περιελάμβανε την παροχή στέγης και κλήρου στην ύπαιθρο.
- ε.** Η επίσημη ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα κηρύχθηκε την 1<sup>η</sup> Δεκεμβρίου 1913 με την παρουσία του τότε βασιλιά Γεωργίου και του πρωθυπουργού Βενιζέλου.

**Μονάδες 10**

**ΘΕΜΑ Α2**

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

- α)** «Διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου»
- β)** «Μικτή Επιτροπή (1914)»
- γ)** «Εθνικό Κόμμα (Κ. Μαυρομιχάλη)»

**Μονάδες 15**

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020**  
Β' ΦΑΣΗ

E\_3.Ιλ3Α(ε2)

**ΘΕΜΑ Β1**

- α) Με ποια ιδεολογία ταυτίστηκε η οικονομική και εξωτερική πολιτική της Ελλάδας κατά τη διάρκεια του 19<sup>ου</sup> αιώνα και ποιο ήταν το περιεχόμενό της; (μονάδες 7)
- β) Κάτω από ποιες διπλωματικές συνθήκες φάνηκε να γίνεται η ιδεολογία αυτή απτή πραγματικότητα τον 20<sup>ο</sup> αιώνα; (μονάδες 5)

**Μονάδες 12****ΘΕΜΑ Β2**

Τι γνωρίζετε για τις προσφυγικές μετακινήσεις που σημειώθηκαν από τη Βουλγαρία προς την Ελλάδα στο χρονικό διάστημα 1906-1919;

**Μονάδες 13****ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ****ΘΕΜΑ Γ1**

Με βάση τα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να συγκρίνετε τις επιδιώξεις και τις αντιλήψεις του τρικουπικού και του δηλιγιαννικού κόμματος όπως αυτές διαμορφώθηκαν την περίοδο της εδραίωσης του δικομματισμού στην Ελλάδα.

**Μονάδες 25****ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

[...] Μπορούμε να πούμε ότι στη δεκαετία 1880 εκδηλώθηκαν οι πρώτες σοβαρές προσπάθειες για τον αποχωρισμό και τη συγκρότηση μιας ιδιωτικής κοινωνίας έξω από το κράτος. Το ακαθόριστο κοινωνικό συνοθύλευμα (δηλαδή ο νεοελληνικός «κοινωνικός ολοκληρωτισμός») που είχε σχηματισθεί γύρω από το κράτος έπρεπε από τη στιγμή αυτή να συμμορφωθεί με το ευρωπαϊκό υπόδειγμα του χωρισμού της κοινωνίας από το κράτος. Αυτό επιδιωκόταν σε δύο κατευθύνσεις: α) ανάδειξη του πεδίου των ιδιωτικών σχέσεων ως του κατεξοχήν επιχειρηματικού και διαφοροποιητικού κοινωνικού χώρου, β) βαθμιαία αποδυνάμωση του κράτους και υπαγωγή του στις ανάγκες της κοινωνίας των πολιτών.

Ο τρικουπισμός αυτό το διπλό στόχο επιδίωξε. Κεντρική ιδέα του Τρικούπη ήταν η λεγόμενη «διάκριση των εξουσιών», δηλαδή η αποσυμφόρηση της εξουσίας από το χώρο της πολιτικής και του κράτους. Επιδίωκε την αποδυνάμωση του πολιτικού ελέγχου, με μετάθεση ενός μέρους της εξουσίας προς τον αναπτυσσόμενο χώρο της ιδιωτικής οικονομίας. Όμως οι αδυναμίες και τα όρια αυτής της πολιτικής είναι ασαφείς. Ο Τρικούπης επιδίωξε την ανεξαρτητοποίηση της κρατικής μηχανής, δηλαδή τον αποχωρισμό της από την ιδιωτική κοινωνία και τη σχετική αποδυνάμωσή της.

Κωνσταντίνος Βεργόπουλος, «Πολιτική των κυβερνήσεων και προβλήματα από το 1881 ως το 1895», Ι.Ε.Ε., τόμ. ΙΔ', σ. 63

**ΚΕΙΜΕΝΟ Β****Ο Δηλιγιαννισμός**

[...] ο δηλιγιαννισμός, ή μάλλον ο αντι-τρικουπισμός, αποτελούσε ένα κίνημα όχι λιγότερο νέο από το προηγούμενο. Προερχόταν ασφαλώς από την παράδοση του Ι. Κωλέττη και του Αλ. Κουμουνδούρου. Στις γραμμές του βρίσκουμε τους οπαδούς των παλιών κομμάτων με το γαλλικό και ρωσικό προσανατολισμό. Φαίνεται ότι το κοινό στοιχείο και των δυο αυτών τάσεων ήταν ο αντι-αγγλισμός, ο οποίος τις οδήγησε ως τη συγχώνευση σε ένα ενιαίο κόμμα. Ο αντι-αγγλισμός του κόμματος αυτού έγινε ακόμα πιο έκδηλος όταν αργότερα άρχισε να εγκαταλείπει και τη Ρωσία και τη Γαλλία, προκειμένου να βρεθεί στην ίδια πλευρά με το ανερχόμενο στρατόπεδο της κεντρικής Ευρώπης και ειδικότερα με τη Γερμανία.

Στο αντι-τρικουπικό στρατόπεδο συσπειρώθηκαν τα στοιχεία του εγχώριου (μικρο) αστισμού. [...] Στιγματίζαν με υστερικό πάθος την κερδοσκοπία, το χρηματιστήριο, το χρηματικό κεφάλαιο, το χρηματικό πλούτο, την τοκογλυφία, την τραπεζική παντοδυναμία. Κήρυσσαν τον πόλεμο στους ξένους, στην Ευρώπη, στους πλούσιους Έλληνες της διασποράς. Παρόλα αυτά, ήταν υπέρ των παραγωγικών επενδύσεων, μέσα από έναν κατάλληλο κυβερνητικό προσανατολισμό. [...] Το πρόγραμμα αυτό αντιτιθέταν στο τρικουπικό, αλλά αυτό δε σημαίνει και ότι επιδίωκε το γύρισμα της ιστορίας προς τα πίσω. Αντίθετα, επιδίωκε έναν ορισμένο κοινωνικό εκσυγχρονισμό με άξονα της όλης προσπάθειας το κράτος. Ενώ ο Τρικούπης προσέβλεπε στην αγγλική κοινωνία και γι' αυτό επιδίωκε να ενισχύσει την οικονομία και να αποδυναμώσει την πολιτική εξουσία, ο Δηλιγιάννης επιδίωκε ακριβώς το αντίθετο: ισχυρή πολιτική εξουσία που να ελέγχει και την οικονομία. Ο Θ. Δηλιγιάννης ξιφουλκούσε κατά της πλουτοκρατίας, κατά του χρηματικού και χρηματιστικού κεφαλαίου, υποσχόταν ένα συνδυασμό της οικονομικής προόδου με την κοινωνική δικαιοσύνη και κυρίως επιζητούσε να ενισχύσει τη δύναμη του κράτους.

Κωνσταντίνος Βεργόπουλος, «Οι πολιτικές εξελίξεις από το 1881 ως το 1895», Ι.Ε.Ε., τόμ. ΙΔ', σελ. 22- 24

\* Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους

**ΘΕΜΑ Δ1**

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται:

- α) να αποδώσετε το κλίμα που επικρατούσε στην Κρήτη κατά την άφιξη του πρίγκιπα Γεωργίου στο νησί προκειμένου να αναλάβει τα καθήκοντά του ως Υπατου Αρμοστή (μονάδες 7)
- β) να αναφερθείτε στα αίτια της σύγκρουσης Ελευθερίου Βενιζέλου και Αρμοστή Γεωργίου (μονάδες 18)

**Μονάδες 25**

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020**  
Β' ΦΑΣΗ**E\_3.Ιλ3Α(ε2)****ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

Ο Καζαντζάκης στο έργο του «Αναφορά στον Γκρέκο» αναφέρεται γλαφυρά στο γεγονός της άφιξης του πρίγκιπα Γεωργίου στην Κρήτη: «[...] Έδωκε ο Θεός κι ύστερα από λίγες βδομάδες ήρθε το καλό μαντάτο: ο πρίγκιπας της Ελλάδας Γεώργιος κατεβαίνει στην Κρήτη να κάμει κατοχή. Πετάχτηκε απάνω ο κύρης [αναφέρεται στον πατέρα του], έσκυψε τρεις φορές κι άγγιξε το χώμα. Έκαμε το σταυρό του και πήγε γραμμή στον μπαρμπέρη· δεν είχε ποτέ του βάλει ξουράφι στο μάγουλό του, άφηνε τα γένια του να ποταμίζουν στο στήθος του, γιατί είχε πένθος· πενθούσε για την Κρήτη που ήταν σκλάβα· γι' αυτό και δε γελούσε και θύμωνε σαν έβλεπε χριστιανό να γελάει· καταντούσε το γέλιο να του φαίνεται πράξη αντιπατριωτική· Μα τώρα, δόξα σοι ό Θεός, ή Κρήτη λευτερώθηκε, πήγε το λοιπόν γραμμή στον μπαρμπέρη, κι όταν γύρισε σπίτι έλαμπε το πρόσωπό του ξουρισμένο, αγάνιωμένο, κι όλο το σπίτι μοσκοβόλησε από τη λεβάντα που του 'χε περεχύσει ό μπαρμπέρης τα μαλλιά του. Και τότε στράφηκε στη μάνα μου, χαμογέλασε:  
-Λευτερώθηκε η Κρήτη [...]

Εμμανουήλ Γ. Χαλκιαδάκης, «Ο Νίκος Καζαντζάκης και το Κρητικό Ζήτημα την περίοδο της Κρητικής Πολιτείας (1898-1913)» Επιστήμες Αγωγής [Education Sciences] Θεματικό τεύχος 2017, έκδοση: Ιανουάριος 2019, σ. 150

**ΚΕΙΜΕΝΟ Β**

Το 1900 εμφανίστηκαν οι πρώτες προστριβές μεταξύ Βενιζέλου και πρίγκιπα Γεωργίου. Ο Βενιζέλος, ως σύμβουλος (υπουργός δηλαδή) της Δικαιοσύνης, δεν άργησε να έρθει σε ρήξη με τον Ύπατο Αρμοστή. Μολονότι ο πρώτος, αρχικά, ήταν υπέρ της άμεσης ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα, όταν είδε ότι η τελευταία δεν ήταν εφικτή, υποστήριξε ένα καθεστώς ολοκληρωμένης αυτονομίας ικανής να οδηγήσει στην ενωτική λύση. [...] Ο ίδιος αποκάλυψε πως οι ιδέες του για τη συγκρότηση πολιτοφυλακής, την αποχώρηση των στρατευμάτων των Μεγάλων Δυνάμεων και την εκλογή του Ύπατου Αρμοστή απέβλεπαν στο να εξουδετερώσουν ένα σχέδιο του πρίγκιπα. Ο πρίγκιπας επιστρέφοντας από το ταξίδι του στη Ρωσία το Νοέμβριο του 1900 υπέβαλε – χωρίς να έχει ενημερώσει πρώτα το Ηγεμονικό Συμβούλιο – την πρόταση να δημιουργηθεί στην Κρήτη καθεστώς ανάλογο με της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης. Σύμφωνα με αυτήν, ο βασιλιάς της Ελλάδας Γεώργιος θα μπορούσε να διορίσει αντιβασιλέα, ο οποίος «να κυβερνά χωρίς βουλές και Σύνταγμα» [...].

Οι Δυνάμεις δε δέχτηκαν την πρόταση του πρίγκιπα και συμφώνησαν να παραμείνει στη θέση του για δεύτερη περίοδο [...]. Ωστόσο, υπάρχει η άποψη ότι ο ιδιαίτερος γραμματέας του Αρμοστή, Ανδρέας Παπαδιαμαντόπουλος, τροφοδοτούσε με αντιβενιζελικά σενάρια τις αθηναϊκές εφημερίδες σχετικά με το ζήτημα της οργάνωσης της τοπικής πολιτοφυλακής, ενώ η εφημερίδα Άστυ το 1901 κατηγόρησε το Βενιζέλο ότι πρότεινε στο Ηγεμονικό Συμβούλιο να κηρύξει την Κρήτη ανεξάρτητη Ηγεμονία, προδίδοντας από ιδιοτελή κίνητρα την ιδέα της ένωσης με την Ελλάδα,

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020**  
Β' ΦΑΣΗ

Ε\_3.Ιλ3Α(ε2)

προκειμένου να αναλάβει ο ίδιος τη διακυβέρνηση. Ο Βενιζέλος απάντησε από την εφημερίδα Ακρόπολις των Αθηνών, εξηγώντας ότι πρότεινε όχι τη δημιουργία ανεξάρτητης Ηγεμονίας, αλλά τη δημιουργία πλήρους αυτονομίας που θα λειτουργούσε ως μεταβατικό στάδιο για την Ένωση. [...] Ο Βενιζέλος απολύθηκε από το Γεώργιο και μέσα από απανωτά δημοσιεύματα στην εφημερίδα Κήρυξ των Χανίων εξήγησε τη στάση του και απάντησε στα αθηναϊκά δημοσιεύματα που τον κατηγορούσαν. [...] Στο προσωπικό του σημειωματάριο ο Βενιζέλος αναφέρεται στους λόγους της απόλυσής του από τον πρίγκιπα, θεωρώντας την ως μία πράξη επίρριψης ευθυνών στο πρόσωπό του από τον Αρμοστή, λόγω της αναποτελεσματικότητας του τελευταίου και σε μία προσπάθεια να δικαιολογήσει τη στασιμότητα και το αδιέξοδο στο οποίο είχε φτάσει το Κρητικό Ζήτημα.

Εμμανουήλ Γ. Χαλκιαδάκης "Η Επανάσταση του Θερίσου ως εσωτερικό ζήτημα: η προσωπική διάσταση πρίγκιπα Γεωργίου - Ελευθερίου Βενιζέλου", Πρακτικά Συνεδρίου Θέρισσον 1905, Χανιά 2009, σ. 23-39

\* Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε ωστόσο η ορθογραφία τους.

